

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko paredz noteikumus uzņēmumu, pētniecības centru un universitāšu līdzdalībai Septītās pamatprogrammas darbībās un pētījumu rezultātu izplatīšanai (2007–2013)”

COM (2005) 705 galīgā redakcija — 2005/0277 (COD)

(2006/C 309/08)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 167. pantu un 172. panta 2. punktu 2006. gada 1. martā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par augstāk minēto tematu.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2006. gada 31. maijā. Ziņotājs — WOLF kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 428. plenārajā sesijā, kas notika 2006. gada 5. un 6. jūlijā (5. jūlija sēdē), ar 152 balsīm par, 1 balsi pret un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums

1.1 Komisijas priekšlikumā ir ietvertas prasības, nosacījumi un procedūras, kas uzņēmumiem, augstskolām, pētniecības centriem vai citām juridiskām personām ļauj saņemt atbalstu, kas paredzēts Septītajā pamatprogrammā pētniecības, tehnoloģiju attīstības un demonstrējumu pasākumiem.

1.2 Komiteja atbalsta lielāko daļu ierosināto nosacījumu un uzskata, ka to piemērošana uzlabo administratīvās procedūras, kā arī rada iespējas šo procedūru ievērojamai vienkāršošanai. Attiecībā uz vēl neizstrādātajiem Komisijas iekšējiem īstenošanas noteikumiem un ņemot vērā plānoto vienkāršošanu, Komiteja arī šajos noteikumos iesaka pievērst uzmanību pastiprinātai vienādošanai un to vienotai īstenošanai (piemēram, attiecībā uz piemērojamajiem kritērijiem).

1.3 Tā kā attiecīgie Komisijas iekšējie īstenošanas noteikumi vēl nav izstrādāti, vēl nav iespējams novērtēt dažādas īpašas nosacījumu un procedūru piemērošanas sekas. Šādos gadījumos (piemēram, papildu izmaksu atlīdzināšana) Komiteja iesaka — vismaz sākumā — piemērot līdzšinējos noteikumus, tādējādi izvairoties no iespējama kaitējuma attiecīgajiem atbalsta saņēmējiem.

1.4 Komiteja atbalsta jauno finansējuma apmēru, kas paredzēts attiecīgajām jomām un attiecīgajiem atbalsta saņēmējiem, jo īpaši tādēļ, ka šādā veidā tiek uzlabots atbalsts MVU.

1.5 Komiteja iesaka piešķirt vienādas tiesības visām pētniecības iestādēm, kas galvenokārt tiek finansētas no publiskiem līdzekļiem; tām būtu jāpiešķir vienādas tiesības un iespējas neatkarīgi no šo institūciju juridiskās formas.

1.6 Komiteja iesaka gan līguma sastādīšanā, gan arī līdzekļu izvēlē potenciālajiem dalībniekiem turpmāk piešķirt lielāku rīcības brīvību. Tas jo īpaši attiecas uz līgumslēdžu pušu tiesībām piekļūt jaunām zināšanām un, kā arī uz šo pušu aizsardzības tiesībām (“foreground”) un/vai tiesībām piekļūt iepriekš uzkrātām zināšanām un aizsardzības tiesībām (“background”). Šajā gadījumā piekļuves tiesības bez atlīdzības būtu jānosaka nevis kā vienīgā iespēja (kā to ierosināts darīt atsevišķos gadījumos), bet gan jāpiedāvā vienīgi kā alternatīva iespēja.

1.7 Detalizētāks šā jautājuma izklāsts atrodams 4. nodaļā.

2. Ievads

2.1 Priekšlikumā par Septīto pamatprogrammu (RP7) pētniecības, tehnoloģiju attīstības un demonstrējumu pasākumiem (no 2007. līdz 2013. gadam) ⁽¹⁾ Komisija ir aprakstījusi pētniecības, tehnoloģiju attīstības un demonstrējumu plānotās veicināšanas mērķus, saturu, tematus, kā arī šim laika periodam piešķiramos līdzekļus. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja ir pieņēmusi atzinumus ⁽²⁾ gan par šo tematu, gan arī par citiem sagatavojamiem un papildinošiem Komisijas priekšlikumiem (jo īpaši par tā saucamajām specifiskajām programmām) ⁽³⁾.

2.2 Komisijas priekšlikumā, kas ir šā atzinuma temats, ir ietvertas prasības, nosacījumi un procedūras, kas uzņēmumiem, augstskolām, pētniecības centriem vai citām juridiskām personām ļauj iesaistīties Septītās pamatprogrammas pasākumos, t.i., saņemt šajā programmā noteikto atbalstu.

2.3 Īpaši ir jāatzīmē Komisijas nodoms vienkāršot ar pētniecības veicināšanu saistītās administratīvās procedūras. Komiteja šo nodomu ir atbalstījusi un apstiprinājusi arī līdzšinējos atzinumos; tā atkārtoti iesaka vienkāršot administratīvās procedūras un samazināt ar tām saistīto darba un izmaksu apjomu, tādējādi uzlabojot Eiropas pētniecības programmu efektivitāti. “Darba un izmaksu apjoms, kas saistīts ar pieteikumu iesniegšanu un apstiprinājumu saņemšanu, pašreiz ir pārāk liels un rada problēmas minēto programmu dalībniekiem, kas pārstāv zinātni un rūpniecību. Eiropas pētniecības programmu dalībniekiem ir jāgūst labums no līdzdalības minētajās programmās, neraugoties uz risku un darba apjomu saistībā ar pieteikumu iesniegšanu. Tas it īpaši attiecas uz mazākiem programmas dalībniekiem, kā, piemēram, MVU (maziem un vidējiem uzņēmumiem) vai mazākām pētniecības grupām no universitātēm un pētniecības centriem” ⁽⁴⁾. Ierosinātajiem dalības nosacījumiem mērķtiecīgi ir jāveicina arī paredzētā vienkāršošana.

⁽¹⁾ COM (2005) 119 galīgā redakcija.

⁽²⁾ COM (2005) 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445 galīgā redakcija.

⁽³⁾ OV C 65, 17.03.2006 un CESE 583/2006.

⁽⁴⁾ OV C 65, 17.03.2006.

2.4 Komisijas priekšlikumā, kas ir šā atzinuma temats, ir aprakstīti nepieciešamie nosacījumi, lai Kopienas piešķirtos līdzekļus pētniecībai un attīstībai (RP7) varētu izmantot iespējami efektīvi, sekmīgi un taisnīgi.

2.5 Ar ierosināto uzņēmumu, pētniecības centru un augstskolu dalības nosacījumu palīdzību ir jāizveido Septītās pamatprogrammas efektīvas īstenošanas vienota un pārredzama sistēma, kā arī visiem tās dalībniekiem jānodrošina vienkāršas dalības iespējas. Tādējādi tiks atbalstīti dažādu veidu uzņēmumi, pētniecības centri un augstskolas un veicināta tādu dalībnieku iesaistīšanās, kas pārstāv Kopienas attālākos reģionus.

3. Komisijas priekšlikuma saturs

3.1 Komisijas ierosinātajos Septītās pamatprogrammas līdzdalības nosacījumos ir jāīsteno daudzi minētās vienkāršošanas aspekti, galvenokārt pamatojoties uz Sestajā pamatprogrammā (RP6) noteiktajiem principiem. Šajā nodaļā ir saīsinātā veidā apkopoti daži svarīgi punkti.

3.2 Komisijas priekšlikumā ir ietverti ievada noteikumi, līdzdalības nosacījumi attiecībā uz netiešām darbībām un ar tām saistītās procedūras, Kopienas finanšu ieguldījums, rezultātu izplatīšanas un izmantošanas noteikumi, piekļuves tiesības iepriekš uzkrātām un jaunām zināšanām un aizsardzības tiesībām, kā arī nosacījumi attiecībā uz Eiropas Investīciju banku.

3.3 Noteikumi līdzdalībai netiešās darbībās.

3.3.1 Netiešās darbībās jāpiedalās vismaz trim juridiskām vienībām, kas ir reģistrētas kādā no dalībvalstīm vai asociētajām valstīm, turklāt katrai no tām jābūt reģistrētai citā dalībvalstī vai asociētā valstī.

3.3.2 Koordinācijas un atbalsta pasākumos, kā arī pētnieku sagatavošanai un viņu profesionālajai izaugsmei veltītos pasākumos obligāti ir jāpiedalās vismaz vienai juridiskai vienībai.

3.3.3 Tādu netiešu darbību, kas ir veltītas Eiropas Pētniecības padomes finansētas progresīvās pētniecības atbalstam, obligāts nosacījums ir kādā dalībvalstī vai asociētā valstī reģistrētas vienas juridiskas vienības līdzdalība.

3.4 Kopienas finanšu ieguldījums.

3.4.1 Kopienas finanšu ieguldījums pētniecības un tehnoloģiju attīstības pasākumos var sasniegt līdz 50 % no kopējām attaisnotajām izmaksām.

3.4.1.1 Ja minētajos pasākumos ir iesaistītas sabiedriskas organizācijas, vidējās un augstākās izglītības iestādes, pētniecības organizācijas⁽⁵⁾ un MVU, Kopienas attiecīgais finanšu ieguldījums var sasniegt līdz pat 75 % no kopējām attaisnotajām izmaksām.

3.4.2 Kopienas finanšu ieguldījums demonstrējumu pasākumos var sasniegt līdz 50 % no kopējām attaisnotajām izmaksām.

⁽⁵⁾ Komisijas priekšlikumā jēdziens "pētniecības organizācijas" ir definēts 2.1. pantā; citā vietā kā sinonīmi tiek lietoti arī jēdzieni "pētniecības institūcija" un "pētniecības centrs".

3.4.3 Kopienas finanšu ieguldījums pasākumos, kas veikti progresīvās pētniecības, koordinācijas un atbalsta pasākumu, kā arī pētnieku sagatavošanas un profesionālās izaugsmes pasākumu atbalstam, var sasniegt līdz 100 % no kopējām attaisnotajām izmaksām.

3.4.4 Kopienas finanšu ieguldījums pārvaldībā, revīzijas sertifikātu izsniegšanā un citos pasākumos, kas 33. panta 1., 2 un 3. punktā nav minēti, var sasniegt līdz 100 % no kopējām attaisnotajām izmaksām.

3.4.5 Attiecībā uz izcilības tīkliem tiek ierosināts īpašs vienreizējs maksājums. Noteikumos ir paredzēts, ka vienreizējais maksājums ir fiksēta summa, ko aprēķina atkarībā no izcilības tīklā iesaistīto pētnieku skaita un pasākuma ilguma.

3.5 Citi noteikumi.

— Noteikumos izklāstīta kārtība, kādā tiek publicēti uzaicinājumi iesniegt projektu priekšlikumus, kā arī priekšlikumu iesniegšanas, novērtēšanas, atlases un dotāciju piešķiršanas procedūras.

— Iepriekšējās pamatprogrammās izstrādātā novērtēšanas procedūra tiek pārņemta bez būtiskām izmaiņām. Komisija sagatavos dotāciju nolīguma paraugu, kurā tiks noteiktas dalībnieku savstarpējās tiesības un pienākumi, kā arī to tiesības un pienākumi pret Komisiju.

— Komisijas dokumentā tiek ierosināti trīs dotāciju veidi: attaisnoto izmaksu atlīdzināšana, vienreizējie maksājumi un vienotās likmes finansējums. Progresīvās pētniecības pasākumiem Eiropas Pētniecības padomes Zinātniskā padome ierosinās piemērotu finansēšanas kārtību.

3.6 Attiecībā uz izplatīšanu un izmantošanu, kā arī attiecībā uz piekļuves tiesībām (īpašumtiesības, aizsardzība, publicēšana, izplatīšana un izmantošana, piekļuves tiesības iepriekš uzkrātajām un jaunajām zināšanām, kā arī aizsardzības tiesībām) ir jāsauglabā iespējami liela kontinuitāte. Pārmaiņām jānodrošina dalībnieku lielāka elastība projektu izpildes gaitā. Tiek saglabāta iespēja neietvert zināmas iepriekš uzkrātas zināšanas un aizsardzības tiesības, kā arī paredzēt citus nosacījumus, kas nav iekļauti līdzdalības noteikumos. Ir uzlabota izplatīšanas un publicēšanas prasību saskaņotība.

3.7 Kā noteikts jau Sestajā pamatprogrammā pētniecības, tehnoloģiju attīstības un demonstrējumu pasākumiem (RP6), konsorcija dalībnieki būs atbildīgi par viņiem noteikto pienākumu pilnīgu izpildi arī tādā gadījumā, ja viens no dalībniekiem viņam uzlikto pienākumus nepilda. Tomēr Sestajā pamatprogrammā ieviestais uz lielāko daļu pasākumu attiecināmais solidārās atbildības princips turpmāk nav jāpiemēro. Atkarībā no to risku novērtējuma, ko Kopienas budžetam rada Eiropas pētniecības finansēšana, varētu ieviest mehānismu finanšu riska nosegšanai, kas rodas, dalībniekiem pēkšņi pārtraucot ņemt dalību attiecīgajā projektā un līdz ar to neatmaksājot tiem piešķirtās naudas summas. Tādēļ bankas garantijas jāpieprasa tikai tajos izņēmuma gadījumos, kad priekšfinansējums pārsniedz 80 % no dotācijas kopsummas.

4. Komitejas piezīmes

4.1 Vienkāršošana. Komiteja atbalsta ļoti nozīmīgo mērķi vienkāršot visas procedūras, ko līdz šim piemērojusi Komisija, kā arī tās procedūras, ko Komisija ir pieprasījusi pētniecības, tehnoloģiju attīstības un demonstrējumu pasākumu dalībniekiem. Komiteja uzskata, ka tās turpmākie komentāri ir konstruktīvs ieguldījums šā mērķa sasniegšanā un apzinās, ka, ievērojot vispārējās budžeta reglamentatīvās normas, kā arī pārredzamības prasību (ko atbalsta arī Komiteja), to sasniegt nebūs vienkārši. Īpaši būtu vēlams eksperimentālu projektu un juridisko iespēju ietvaros izmēģināt vēl vienkāršotākas administratīvās procedūras; šādā veidā iegūto pieredzi varētu izmantot lēmumu pieņemšanai attiecībā uz turpmākiem pasākumiem.

4.1.1 Uzlabojumi. Komiteja atbalsta Komisijas centienus sasniegt šo mērķi un nodrošināt vislabāko iespējamo Kopienas atbalstu pētniecības veicināšanai. Tādēļ Komiteja uzskata, ka salīdzinājumā ar līdzšinējām procedūrām daudzos punktos izvirzīto priekšlikumu ir iekļauti ievērojami uzlabojumi — tas attiecas, piemēram, uz izmaksu atlīdzināšanu (30. un 31. pants), kā arī uz dotāciju veidiem vai arī dotāciju nolīgumiem, līgumiem un apstiprinājuma vēstulēm (18. un 19. pants; uz apstiprinājuma vēstulēm tomēr tikai tādā gadījumā, ja tiks vienkāršota maksāšanas un galvenokārt ziņošanas kārtība). Šajā saistībā Komiteja norāda arī uz saviem iepriekšējiem vienkāršošanas ieteikumiem ⁽⁶⁾, kas attiecas arī uz Komisijas pieprasīto procedūru saskaņošanu (gan attiecībā uz to saturu, gan arī termiņu ziņā) ar dotāciju citu piešķirēju vai uzraudzības iestāžu noteiktajām procedūrām. ⁽⁷⁾

4.1.2 Vienādošana. Vienkāršošanu ir iespējams panākt, arī cenšoties pastiprināti vienādot Komisijas piemērotās vai pieprasītās procedūras (piemēram, izmaksu aprēķināšana vai kredīta ņēmēja maksātspējas pārbaude). Ņemot vērā Kopienas vienoto tirgu un uzlabotu tiesisko drošību, Komiteja to pilnībā atbalsta. ⁽⁸⁾ Pilnīgu vienādošanu tomēr panākt nebūs iespējams, līdz dotāciju saņēmēji, kas atrodas dažādās valstīs (piemēram, universitātes), nesāks izmantot vienotu vai citu vienotai sistēmai atbilstīgu norēķinu sistēmu.

4.2 Citi nosacījumi un pasākumi. Lai vienkāršošanu un vienādošanu būtu iespējams īstenot, Komisijai ir jāveic arī tādi papildu pasākumi, kas priekšlikumā līdz šim ir tikai ieskicēti (kā piemēram, 16.4. pantā): "Komisija pieņem un publicē noteikumus, lai nodrošinātu netiešo darbību dalībnieku pastāvēšanas un juridiskā statusa, kā arī to finansiālā stāvokļa vienotu pārbaudi". Tā kā šie citi noteikumi (kas šajā tekstā ir saukti par "Komisijas iekšējiem īstenošanas noteikumiem") vēl nav izstrādāti, ar tiem saistīto Komisijas priekšlikumu sekas patlaban noteikt nav iespējams.

⁽⁶⁾ OV C 110, 30.04.2004
OV C 157, 28.06.2005
OV C 65, 17.03.2006

⁽⁷⁾ OV C 157, 28.06.2005: **Instanču dubultošanās un paralēlas darbības novēršana.**

⁽⁸⁾ Papildus šim Komisijas priekšlikumam būtu pat vēlams padarīt vienkāršāku attiecībā uz visiem Kopienas mēroga veicināšanas pasākumiem — ieskaitot CIP programmu vai struktūrfondus — piemērojamo maksāšanas kārtību.

4.2.1 Vienota interpretācija un kritēriji. Komiteja turklāt cer, ka visos attiecīgajos Komisijas dienestos tiks nodrošināta Komisijas iekšējo īstenošanas noteikumu (jo īpaši ar projektiem saistīto tiesisko un finanšu noteikumu) vienota interpretācija, tādējādi šiem noteikumiem kļūstot par vēl vienu nozīmīgu soli ceļā uz vienkāršošanu un vienādošanu un nodrošinot to, ka PTA darbību veicēju iespējas salīdzinājumā ar līdz šim piemērotajām procedūrām nepasliktināsies. Gadījumos, kad ir iespējama Komisijas priekšlikuma dažāda interpretācija, Komiteja iesaka Komisijas iekšējos īstenošanas noteikumus noteikt attiecīgus precizējumus, lai sekmētu tiesisko drošību.

4.2.2 Atbalsta pasākumi. Komisijas jau piedāvātajiem vai ierosinātajiem "palīdzības dienestiem" un "informācijas apstrādes centriem" ir jānodrošina Komisijas sniegtās informācijas saskaņotība un vienotība. Komiteja uzskata, ka minētais pasākums ir nozīmīgs un lietderīgs. Tomēr būtu jāpievērš uzmanība arī tam, lai **projektu vadītāji** nodrošinātu vienotu pieeju arī Komisijas iekšējās procedūrās un no tām izrietošajās prasībās un lēmumos.

4.2.3 Ziņošana. Izņemot pamatotus izņēmumus, projektu vadītājiem būtu jāpieprasa tikai noteikumos paredzētie ziņojumi un jāizvairās no papildu strapposma ziņojumu pieprasīšanas. Vienlaikus ir jāizvairās no prasības iekļaut identisku informāciju vairākos ziņojumos, izmainot tikai šīs informācijas formu, nevis tās saturu. ⁽⁹⁾ Nozīmīga ir arī ziņošanas vienādošana; svarīgs ir ziņojumu saturs, nevis formalitātes.

4.2.4 Termina vidusposma novērtējums. Ņemot vērā Septītās pamatprogrammas īstenošanai paredzēto 7 gadu laika posmu, Komiteja iesaka pēc trīsarpus gadu veikta programmas, gan arī līdzdalības nosacījumu termiņa vidusposma novērtējumu, lai vajadzības gadījumā būtu iespējams veikt nepieciešamus pielāgumus.

4.2.5 Projektu vadītāji. Vienkāršošanas, vienādošanas un efektīvu administratīvu procedūru nozīmīgs priekšnoteikums ir arī projektu vadītāju atbilstīgas zināšanas — viņiem ir jābūt gan attiecīgās jomas ekspertiem, gan arī par projektu informētiem dalībniekiem; tādējādi tiek nodrošināta arī vajadzīgā nepārtrauktība (sk. nākamo punktu). Būtu nepietiekami, ja projektu vadītāji veiktu vienīgi administratīvus uzdevumus un nebūtu ne attiecīgās jomas eksperti, ne arī informēti par attiecīgo sociālo vidi. Komiteja šajā saistībā norāda uz saviem atkārtotajiem ieteikumiem ⁽¹⁰⁾ ⁽¹¹⁾.

4.3 Nepārtrauktība. Tā kā katras jaunas sistēmas ieviešana negatīvi ietekmē nepārtrauktību, kā arī rodas papildu zaudējumi, ir rūpīgi jāapsver, vai Komisijas ierosināto izmaiņu veicinātie uzlabojumi patiešām būs ievērojami un atsvērs attiecīgos zaudējumus un vai nebūtu jāsauglabā līdzšinējā sistēma. Komiteja uzskata, ka Komisijas priekšlikumā ir jāsauglabā daudzi

⁽⁹⁾ Skatīt abas iepriekšējās zemsvītras piezīmes.

⁽¹⁰⁾ Piemēram, 9.8.4. punkts, OV C 204, 18.07.2000

⁽¹¹⁾ Sk. 6. zemsvītras piezīmi.

nosacījumi, kuru piemērošana līdz šim ir attaisnojusies. Attiecībā uz dažiem izmaiņu priekšlikumiem neklūst skaidrs, vai ar to palīdzību būs iespējams panākt uzlabojumus salīdzinājumā ar līdz šim spēkā esošajiem noteikumiem. Šādos gadījumos Komiteja iesaka piemērot nepārtrauktības principu.

4.4 Kopienas finanšu ieguldījums — izmaksu atlīdzināšana un dotāciju veidi. Ar nosacījumu, ka tiks panākts apmierinošs risinājums attiecībā uz vēl neskaidrajiem jautājumiem (piemēram, 4.5. punktā), Komiteja Komisijas attiecīgajos priekšlikumos saskata ievērojamus uzlabojumus un tos atbalsta.

4.4.1 MVU. Komiteja īpaši atbalsta Kopienas finansiālā atbalsta palielināšanu, to palielinot, piemēram, MVU ⁽¹²⁾ no 50 % līdz 75 % (33. panta 1. punkta otrais teikums). Tādējādi ir īstenoti Komitejas agrākie ieteikumi Septītajā pamatprogrammā pētniecības, tehnoloģiju attīstības un demonstrējumu pasākumiem īpaši veicināt MVU pastiprinātu līdzdalību, tādējādi sekmējot arī MVU un zinātniskās pētniecības institūtu pastiprinātu sadarbību. ⁽¹³⁾

4.4.2 Augstākās izglītības iestādes u.tml. Komiteja atbalsta Kopienas finansējuma palielināšanu līdz 75 % arī sabiedriskajām organizācijām, augstākās un vidējās izglītības iestādēm, kā arī pētniecības organizācijām (atkārtoti skatīt 33. panta 1. punkta otro teikumu). Komiteja iesaka skaidrāk strukturēt 33. pantu, lai dalībniekus, kuru mērķis ir gūt peļņu, labāk būtu iespējams atšķirt no bezpeļņas organizācijām.

4.4.3 Vidējās personāla izmaksas. Komiteja uzskata, ka iespēja dalībniekiem noteikt vidējās personāla izmaksas (31. panta 3. punkta a) apakšpunkts) veicinās vienkāršošanu.

4.4.4 Vadības izmaksas. Ņemot vērā arī nepieciešamību nodrošināt nepārtrauktību, Komiteja uzskata, ka jāizmanto līdz šim īstenotais modelis, kam atbilstoši vadības izmaksas tika atļdzinātas 100 % apmērā. Priekšlikums pilnīgi atteikties no līdzšinējā maksimālā apojoma ierobežojuma 7 % apmērā attiecībā uz šo izmaksu veidu tomēr liekas problemātisks, ja netiks atrastas citas nepieciešamo pārvaldes izmaksu kontroles

iespējas. Komiteja uzskata, ka līdzšinējā 7 % robeža (jo īpaši ņemot vērā līdz šim nepieciešamo lielo administratīvo un koordinācijas utt. slodzi) ir izrādījusies par zemu un tādēļ būtu jāpaaugstina. No otras puses, neierobežotai visu pārvaldes izdevumu atmaksāšanai būtu jāveicina vadības izdevumu samazināšanās, nevis palielināšanās.

4.5 Papildu izmaksas universitātēm. Saskaņā ar Komisijas priekšlikumu tā sauktās papildu izmaksas (*additional cost*) universitāšu un līdzīgu pētniecības organizāciju gadījumā vairs netiks ņemtas vērā 100 % apjomā. ⁽¹⁴⁾ Lai gan tā vietā tiek piedāvāti citi aprēķinu modeļi, Komiteja uzskata, ka ierosinātās izmaiņas ir problemātiskas. Šāda veida iestādēs parasti nepastāv atbilstīga analītiska grāmatvedības sistēma, kas būtu piemērota pilno izmaksu (*full cost*) kalkulēšanai. ⁽¹⁵⁾ Turklāt vēl nav iespējams novērtēt, vai "Flat-Rate" (kas ir viena no Komisijas ierosinātajām alternatīvām) piemērošana šīm iestādēm būs izdevīgāka, jo attiecīgie Komisijas iekšējie īstenošanas noteikumi vēl nav izstrādāti (skatīt iepriekš). Tādēļ, kamēr šajās iestādēs nav iespējams aprēķināt pilnās izmaksas, Komiteja iesaka turpināt piemērot līdzšinējos noteikumus par papildu izmaksu 100 % atmaksu. Šo noteikumu piemērošana būtu jāturpina vismaz tik ilgi, kamēr nebūs nodrošināts, ka citu aprēķina metožu ⁽¹⁶⁾ piemērošana nav neizdevīgāka par līdzšinējiem noteikumiem.

4.6 Pētniecības organizāciju juridiskā forma. Komiteja uzskata, ka visām pētniecības organizācijām, ko galvenokārt finansē valsts, neskatoties uz to juridisko formu ir jāpiešķir citām organizācijām līdzvērtīgas tiesības un iespējas (arī attiecībā uz visu Komisijas dokumentā iekļauto pantu nosacījumiem, piemēram, 33. panta 1. punkts. un 38. panta 2. punkts *pants*). Tas, piemēram, nozīmē, ka līdzvērtīgas tiesības un iespējas ir jāpiešķir gan saskaņā ar publiskajām tiesībām dibinātam organizācijām, gan arī saskaņā ar privāttiesībām dibinātam galvenokārt no publiskajiem līdzekļiem finansētām bezpeļņas pētniecības organizācijām vai pētniecības centriem ⁽¹⁷⁾. Šāda veida pētniecības iestāžu piemērotākās (no

⁽¹²⁾ Tas attiecas arī uz sabiedriskajām organizācijām, vidējās un augstākās izglītības iestādēm, kā arī pētniecības organizācijām.

⁽¹³⁾ Šajā sakarā Komiteja norāda uz savu ieteikumu patenttiesībās atkārtoti ieviest labvēlības periodu (*grace period*), tomēr uzskatot, ka zinātniskā publicēšana nebūtu jāsaista ar prioritātes tiesībām. Skat. CESE 319/2004, 2.5. punkts un turpmākajās lappusēs, OV C 110, 30.04.2004.

⁽¹⁴⁾ AC izmaksu modelis: *līguma dalībnieku* tiešo attaisnoto papildu izmaksu apmaksa, ieskaitot vienreizēju maksājumu netiešu izmaksu segšanai, saskaņā ar papildu izmaksu aprēķināšanas modeli (*Additional Cost model, AC*). Sestajā pamatprogrammā (RP6) vienreizējais maksājums atbilst 20 % no visām tiešajām papildu izmaksām, atskaitot *apakšlīgumu* izmaksas.

⁽¹⁵⁾ FC izmaksu modelis: *dalībnieku* tiešo un netiešo attaisnoto izmaksu apmaksa saskaņā ar pilno izmaksu aprēķināšanas modeli (*Full Cost model, FC*); ieskaitot FCF izmaksu modeli izņēmumu gadījumiem: *dalībnieku* tiešo attaisnoto izmaksu apmaksa, ieskaitot vienreizēju maksājumu netiešu izmaksu segšanai, saskaņā ar pilno izmaksu aprēķināšanas modeli, kurā ir ietverts vienreizējs maksājums (*Full Cost Flat rate model, FCF*). Vienreizējais maksājums atbilst 20 % no visām tiešajām izmaksām, atskaitot *apakšlīgumu* izmaksas. Sestajā pamatprogrammā (RP6) visos trijos izmaksu modeļos (FC, FCF un AC) kopējās izmaksas tiek aprēķinātas kā tiešo un netiešo izmaksu summa.

⁽¹⁶⁾ Iespējamo vienoto likmi (*flat rate*) 32. pantā minēto netiešo ar pētniecības, tehnoloģiju attīstības un demonstrējumu pasākumiem saistīto izmaksu segšanai (*overhead*) vajadzētu noteikt vismaz 20 % apmērā no attaisnotajām tiešajām izmaksām, atskaitot *apakšlīgumu* izmaksas. Šādu sistēmu pielietoja jau Sestajā pamatprogrammā FCF un AC norēķinos un tā būtu jā saglabā, lai ievērotu nepārtrauktību un galvenokārt dalībnieku atšķirīgās grāmatvedības sistēmas.

⁽¹⁷⁾ Vācijā tādas pētniecības organizācijas ir, piemēram, *Helmholtz-Gemeinschaft, Fraunhofer-Gesellschaft, Leibnitz-Gemeinschaft* vai *Max-Planck-Gesellschaft*. *Nīderlandē, piemēram, Nīderlandes zinātnisko pētījumu organizācija (NWO) — Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO).*

dalībvalstu viedokļa) juridiskās formas izvēle ir dalībvalstu tiesiskā kompetence un tai nevajadzētu ietekmēt iespējas saņemt Kopienas atbalstu pētniecībai.

4.7 Intelektuālais īpašums. Attiecībā uz ierosinātajiem nosacījumiem (39. līdz 43. pants) būtu jānodrošina, lai tā intelektuālā īpašuma tiesības (kas iegūtas, izmantojot ES nodokļu maksātāju finansētu pētījumu rezultātus) nekontrolēti netiktu nodotas firmām ārpus Eiropas.

4.7.1 Atklātā pirmkoda programmatūra. Ja programmatūra tiek attīstīta Kopienas finansēta pētniecības projekta ietvaros, tās izplatīšanas un izmantošanas iespējas (kā arī tās tālāko komercversiju attīstīšanu vai tās izmantošanu pakalpojumu sniegšanā) patlaban ir iespējams nodrošināt tikai tad, ja to piedāvā kā “atklāto pirmkodu”. Tādēļ licencēs iekļaujamo noteikumu izstrādē konsorcijam būtu jāpiešķir iespējami lielāka rīcības brīvība.

4.8 Piekļuves tiesības. Attiecībā uz dalībnieku piekļuves tiesībām (48. līdz 52. pants) jaunām zināšanām, kā arī attiecībā uz viņa aizsardzības tiesībām (“foreground”) un/vai iepriekš uzkrātām zināšanām un aizsardzības tiesībām (“background”) ir jāsaista, ka Komisijas dokumenta noteikumi attiecas nevis uz piekļuves tiesībām visām dalībnieka zināšanām un aizsardzības tiesībām (piemēram, universitāte vai pētniecības centrs), bet gan uz piekļuves tiesībām tikai tādām līguma dalībnieka zināšanām un aizsardzības tiesībām, kas iegūtas attiecīgajā kopīgajā projektā iesaistītās organizācijas (organizāciju) vai grupas (grupu) ieguldījuma vai sagatavošanās darbu rezultātā un ir nepieciešamas citiem dalībniekiem viņu uzdevumu veikšanai saistībā ar netiešo pasākumu⁽¹⁸⁾. Tādēļ Komiteja atbalsta 48. panta noteikumus, kam atbilstoši šo aspektu ir iespējams noskaidrot katrā projektā atsevišķi un, līguma dalībniekiem vienojoties, ir iespējams izveidot **pozitīvu un/vai negatīvu sarakstu**.⁽¹⁹⁾ Turklāt, izveidojot pozitīvus sarakstus, ir iespējams izvairīties no tā, ka specifiska “backgrounds” informācija nokļūst atklātībā. Lai nevajadzīgi neaizkavētu projekta uzsākšanu, būtu saprātīgi noteikt, ka sarakstus ir iespējams izstrādāt, piemēram, ne ilgāk kā 6 mēnešus pēc projekta sākuma.

4.9 Bez maksas piekļuves tiesības zināšanām un aizsardzības tiesībām. Komiteja izsaka bažas par nosacījumiem, kam atbilstoši piekļuve visām zināšanām un aizsardzības tiesībām bez izņēmumiem tiek piešķirta bez atlīdzības. Lai attiecīgajā gadījumā panāktu vispiemērotāko vienošanos, Komiteja vispār iesaka projektu dalībniekiem piešķirt iespējami lielāku rīcības brīvību. Piešķirt piekļuves tiesības bez atlīdzības būtu lietderīgi piemēram, arī pētniecības, tehnoloģiju attīstības un demonstrējumu pasākumu dalībniekiem.

4.9.1 Iepriekš uzkrātās zināšanas un aizsardzības tiesības pasākuma īstenošanai. Komiteja principā atbalsta priekšlikumu, kam atbilstoši piekļuves tiesības iepriekš uzkrātām zināšanām un aizsardzības tiesībām — ciktāl šī piekļuve ir nepieciešama netieša pasākuma veikšanai — PTA

darbību veicēji vienmēr piešķir bez atlīdzības. Tomēr atsevišķos gadījumos šāda veida nosacījums attiecīgajiem dalībniekiem var radīt sarežģījumus. Tādēļ Komiteja iesaka grozīt 50. panta 2. punkta pēdējo teikumu⁽²⁰⁾

4.9.2 Iepriekš uzkrātās zināšanas un aizsardzības tiesības jaunu zināšanu un aizsardzības tiesību izmantošanai. Priekšlikums, kam atbilstoši piekļuves tiesības iepriekš uzkrātām zināšanām un aizsardzības tiesībām — ja šī piekļuve ir nepieciešama jaunu zināšanu un aizsardzības tiesību izmantošanai — PTA darbību veicēji vienmēr piešķir bez atlīdzības, tomēr ir ļoti problemātisks. Iepriekš uzkrātās zināšanas un aizsardzības tiesības ir iegūtas, izmantojot PTA darbību veicēju vai arī dotāciju iepriekšējo piešķirēju līdzekļus, respektīvi, attiecīgās dalībvalsts publiskos līdzekļus, un tādēļ šīs zināšanas un to aizsardzība ir saistīta ar attiecīgajiem pienākumiem un nosacījumiem⁽²¹⁾. Ja Komisijas ierosinātie nosacījumi tiktu pieņemti, ir iespējams, ka ņemt dalību vairs nevarētu vai arī nevēlētos īpai spējīgi PTA darbību veicēji vai dalībnieki ar augstu zinātnības potenciālu (know-how), un tādējādi šādi dalībnieki tiktu izslēgti no līdzdalības. Tādēļ Komiteja iesaka svītrot vai grozīt 51. panta 5. punkta pēdējo teikumu.⁽²²⁾

4.9.3 Progresīvā pētniecība. Lai arī progresīvā pētniecība pārsvarā būs veltīta pētniecības un attīstības pasākumiem fundamentālo pētījumu jomā, Komiteja vairākkārt ir norādījusi, ka daudzos gadījumos⁽²³⁾ fundamentālo pētniecību un tās rezultātu izmantošanu skaidri nodalīt nav iespējams. Tādēļ iepriekš minētās negatīvās sekas ir sagaidāmas arī šajā jomā. No tā noteikti būtu jāizvairās un atbilstoši jāņem vērā izstrādātajos noteikumos. Tādēļ Komiteja iesaka svītrot vai atbilstīgi grozīt 52. panta 1. punktu⁽²⁴⁾.

⁽²⁰⁾ 50. panta 2. punkta pēdējā teikuma iespējamais formulējums būtu šāds: “PTA darbību veicēji piekļuves tiesības iepriekš uzkrātām zināšanām un aizsardzības tiesībām piešķir bez atlīdzības, izņemot pamatotos gadījumus, kad visi dalībnieki ir vienojušies par citiem nosacījumiem pirms dotāciju līguma noslēgšanas.”

⁽²¹⁾ Vācijā uz to attiecas, piemēram, arī likums par darba ņēmēju izgu- drojumiem.

⁽²²⁾ Iespējamais formulējums būtu šāds: “PTA darbību veicēji piekļuves tiesības tādām iepriekš uzkrātām zināšanām un aizsardzības tiesībām, kas ir nepieciešamas, lai izmantotu netiešā darbībā radītas jaunu zināšanas un aizsardzības tiesības, principā piešķir bez atlīdzības, izņemot pamatotos gadījumus, kad visi dalībnieki ir vienojušies par citiem nosacījumiem pirms dotāciju līguma noslēgšanas”.

⁽²³⁾ Piemēram, mikrobioloģija, lāzeri, informācijas un komunikācijas tehnoloģijas.

⁽²⁴⁾ 52. panta 1. punkta formulējums varētu būt šāds: “Veicot progresīvās pētniecības pasākumus, piekļuves tiesības projekta īstenošanai nepieciešamajām jaunajām zināšanām un aizsardzības tiesībām ir jāpiešķir bez atlīdzības. Piekļuves tiesības izmantojamajām jaunajām zināšanām un aizsardzības tiesībām ir jāpiešķir, pamatojoties uz taisnīgiem un pieņemamiem nosacījumiem vai arī bez atlīdzības, ja dalībnieki par to ir vienojušies pirms dotāciju līguma noslēgšanas”.

⁽¹⁸⁾ Komiteja vērš uzmanību uz to, ka Komisijas priekšlikuma 50. panta 1. punkta un 51. panta 1. punkta tulkojums vācu valodā ir kļūdaini salīdzinājumā ar angļu valodā sagatavoto priekšlikuma versiju. Šā Komitejas atzinuma pamatā ir pareizā angļu versija.

⁽¹⁹⁾ Pozitīvais saraksts — visas zināšanas vai zināšanu jomas, kam jābūt pieejamām. Negatīvais saraksts — visas zināšanas vai zināšanu jomas, kam NAV jābūt pieejamām.

4.9.4 **Konkrētas grupas.** Komisijas priekšlikumā nav iekļauta konkrētu grupu pasākumu definīcija. Šos pasākumu definīcijas nekādā gadījumā nedrīkst sajaukt ar progresīvās pētniecības pasākumu aprakstiem vai pat pielīdzināt tiem.

4.10 **Brīva instrumentu izvēle.** Komiteja atkārtu savu ieteikumu ⁽²⁵⁾, ka projektu īstenošanai pašā sākumā ir jāizvēlas nevis ar konkrēti instrumenti, bet gan “pretendentiem ir jāvar pielāgot instrumentus attiecīgajam uzdevumam nepieciešamajai optimālajai projekta struktūrai un apjomam. Tikai tā būs iespējams izvairīties no tādu projektu radīšanas, kuru apjomu un struktūru diktē noteikti instrumenti nevis optimālās zinātniski tehniskās vajadzības. Instrumentiem ir jākalpo pētniecības un attīstības darba nosacījumiem un izvirzītajiem mērķiem, un nekādā gadījumā nedrīkst būt otrādi”. Tādēļ turpmāk jo īpaši būtu jāpiedāvā arī mērķorientēti pētniecības projekti (*Specific Targeted Research Projects — STREPs*), jo tie ir sevišķi labi piemēroti galvenokārt MVU un mazāku pētniecības grupu līdzdalībai.

4.11 **Kolektīvās finansālās atbildības principa atcelšana.** Komiteja atbalsta kolektīvās finansālās atbildības principa atcelšanu; tā atgādina, ka kolektīvās finansālās atbildības principa problemātikai Komiteja ir pievērsusi uzmanību jau savos attiecīgajos atzinumos ⁽²⁶⁾ par Sesto pamatprogrammu.

4.11.1 **Riska fondi.** Lai segtu dalībnieku neatmaksātās summas, Komiteja atbalsta arī riska fondu izveidošanu, kur būtu jāiemaksā neliela netiešām darbībām piešķirto finanšu līdzekļu daļa (38. *panta 1. punkts*). Tomēr Komiteja Komisijai iesaka paredzēto ieturamās summas apjomu (kas nosakāms atkarībā no riska pakāpes) paziņot vienlaicīgi ar konkursa uzaicinājuma publicēšanu. Komiteja atbalsta arī nosacījumu, kam atbilstoši no paredzētā nodrošinājuma pāri palikušās summas kā īpašiem mērķiem paredzēti ieņēmumi tiek atmaksātas pamatprogrammai.

4.11.2 **Atbrīvojums.** Komiteja tomēr iesaka nosacījumu par riska fondu izveidošanu nepiemērot (saskaņā ar 38. *panta 2. punktu*) visām pētniecības iestādēm, ko galvenokārt finansē valsts ⁽²⁷⁾, neskatoties uz šo iestāžu juridisko formu.

4.11.3 **Projektu pārtraukšana.** Komiteja vienlaikus vērš uzmanību uz (18. *panta 4. punktu*), ierosināto projekta partneru **tehnisko kolektīvo finansiālo atbildību**. Komiteja uzskata, ka tādos gadījumos, kad zinātnisku un tehnisku iemeslu vai pārlietu lielu izmaksu dēļ projekta tālāka īstenošana vairs nav saprātīga vai nav pieņemama, tiesības pieņemt lēmumu par projekta pārtraukšanu ir jāpiešķir arī konsorcijam. Tādēļ 18. *panta 4. punkts* un 18. *panta 5. punkts* ir attiecīgi jāgroza.

4.12 **Programmas komitejas.** Lai vienkāršotu procedūras, saskaņā ar Komisijas priekšlikumu programmas komitejas ir jāatbrīvo no uzdevuma akceptēt projektus, kas ieteikti finansiāla atbalsta saņemšanai. Komiteja uzskata, ka šis nosacījums būtu jāpiemēro tikai tādā gadījumā, ja Komisija, izvēloties projektu, ņem vērā ekspertu viedokli. Pretējā gadījumā atbildīgajām programmas komitejām — līdzīgi kā pieņemot darba programmas un piešķiramos līdzekļus — sava piekrišana būtu jāizsaka arī turpmāk. Viens no kompromisa risinājumiem varētu būt “konkursa uzaicinājuma īstenošanas plāns” (“*call implementation plan*”), kas programmas komitejai tiek iesniegts pēc izvērtēšanas un par ko tā izsaka savu viedokli un sniedz formālu atteikumu vai piekrišanu. Tādējādi procedūras netiktu aizkavētas, jo programmu komiteja par atsevišķiem projektiem vairs neizlemtu.

4.13 **Dotāciju nolīgumi.** Ar šiem jautājumiem saistītais 19. *panta 8. punkts* attiecas uz Eiropas Hartu par pētniekiem un Rīcības kodeksu par pētnieku pieņemšanu darbā. Komiteja vērš uzmanību uz to, ka minētajai hartai ir tikai ieteikuma raksturs un tādēļ to šādā veidā nedrīkst darīt saistošu. Turklāt Komiteja atgādina, ka, atbalstot daudzus hartā izklāstītos elementus, daudzo pārlietu detalizēto hartas nosacījumu un dažu neskaidru kritēriju dēļ tā vienlaikus ieteica veikt hartas pārstrādāšanu ⁽²⁸⁾.

4.14 **Eiropas Investīciju banka.** Komiteja atbalsta priekšlikumu (un attiecīgos ierosinātos noteikumus) par dotācijas piešķiršanu Eiropas Investīciju bankai (EIB), lai segtu to aizdevumu risku, kurus EIB izsniedz Septītajā pamatprogrammā izvirzīto pētniecības mērķu atbalstam. Šāda veida aizdevumus būtu jāpiešķir jo īpaši demonstrējumu pasākumiem (piemēram, enerģijas vai drošības pētniecības jomās).

Briselē, 2006. gada 5. jūlijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas

priekšsēdētāja

Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁵⁾ 3.4. punkts, OV C 157, 28.06.2005

⁽²⁶⁾ OV C 94, 18.04.2002

⁽²⁷⁾ Skatīt iepriekš: visu pētniecības iestāžu, kuras galvenokārt finansē valsts, līdztiesība.

⁽²⁸⁾ OV C 65, 17.03.2006